

Drielingen en supermeerlingen



Elizabeth Bryan

Theoretisch is er geen limiet voor het aantal kinderen in één zwangerschap. Grappenmakers hebben daar in het verleden vaak gebruik van gemaakt door de meest fantastische verhalen over meerlinggeboorten te verspreiden. In 1951 onderzocht de arts Claudius Mayer alle ware en legendarische gevallen waarin de moeder bevallen zou zijn van zes of meer kinderen. Hij vond in totaal 95 verslagen. Een aantal van deze gevallen was zonder twijfel door de jaren steeds verder aangedikt.

Het record van het grootste aantal nakomelingen en de grootste variatie in het aantal meerlingen is ongetwijfeld in handen van Margaretha, gravin van Hennenberg. In 1276 zou deze vrouw 350, 365, of zelfs 1.514 kinderen hebben gehad. Volgens de legende was de gravin nogal tekeergegaan tegen een bedelaar met een tweeling, omdat zij van mening was dat de tweeling het gevolg was van het immorele leven dat hij in haar ogen leidde. Daarop sprak de bedelaar een vloek uit over de gravin. Ze zou zoveel kinderen krijgen als er dagen in een jaar zijn.

Valse vermeldingen van meerlinggeboorten waren vroeger een populair middel om wraak te nemen. In 1872 plaatste een afgewezen geliefde de volgende aankondiging in een lokale krant in Waren, Ohio:

Op 21 augustus 1872 heeft Mrs. Timothy Bradlee, Trumbull Co., Ohio, het leven geschonken aan acht kinderen: drie meisjes en vijf jongens. Zij is zes jaar geleden getrouwd en woog op de dag van haar huwelijk 124 kilo.

Pas in 1914, nadat het bericht door allerlei kranten en medische tijdschriften was overgenomen, ontdekte een achterdochtige arts dat het om een misplaatste grap ging.

Het grootste aantal foetussen waarvan men met zekerheid weet dat moeders ze in één zwangerschap gedragen hebben is negen. In zeker één van deze gevallen werden een paar baby's levend geboren, maar het is niet bekend hoe

lang de kinderen geleefd hebben. In 1947 werd in het dorp Yang-Pang-Chen, bijna tweehonderd kilometer van Sjanghai, een achtling geboren waarvan zeven kinderen leefden. Het verslag kwam via de vader in een Italiaanse krant te staan en is jammer genoeg nooit officieel bevestigd.

Er zijn verschillende zevenlingen geboren, waarvan meestal enkele kinderen overleefden maar nooit alle zeven. Bij zeslingen kunnen alle zes kinderen overleven. De eerste zesling waarvan alle kinderen in leven bleven, werd in 1947 in Sri Lanka geboren. In Engeland zijn op dit moment twee zeslingen waarvan alle kinderen nog in leven zijn. De zes zusjes Walton, Hannah, Sarah, Kate, Lucy, Ruth en Jenny werden geboren in 1983. De Coleman-zesling werd geboren in 1986 en bestond uit drie jongens en drie meisjes. In Zuid-Afrika is ook een zesling geboren waarvan alle kinderen in leven zijn gebleven, evenals in Italië.

De meeste meerlingeboorten van drie of meer kinderen zijn het gevolg van vruchtbaarheidsbehandelingen, zoals ovulatiestimulerende middelen en IVF (in-vitrofertilisatie) waarbij meerdere embryo's teruggeplaatst worden in de baarmoeder. Toch ontstaan er af en toe ook op een natuurlijke manier meerlingen met meer dan drie kinderen. Het meest bekend is de eeneiige meisjes-vijfpling van de familie Dionne. Marie, Emilie, Yvonne, Cecile en Annette werden in 1934 geboren bij een arm Frans-Canadees echtpaar dat in een afgelegen deel van Canada woonde. In totaal wogen de baby's vijf kilo. Afzonderlijk wogen de meisjes tussen de negenhonderd en dertienhonderd gram. De stomverbaasde huisarts, Dr. Dafoe, begeleidde de thuisbevalling. Hij pakte de meisjes direct in ruwe katoen en tot ieders verbazing overleefden ze het alle vijf. Het was voor die tijd een enorme prestatie om kinderen met zo'n laag geboortegewicht in leven te houden.

De Bushnell-zesling, geboren in Chicago in 1866, kreeg vreemd genoeg nauwelijks publiciteit. Twee kinderen stierven al heel jong, terwijl de andere vier in ieder geval nog leefden toen ze ver in de zestig waren.

60 Hoewel de meeste drielingen en grotere meerlingen dus het gevolg zijn van vruchtbaarheidsbehandelingen, ontstaan sommige spontaan. Voor veel ouders komt het nieuws dan als een onwelkome verrassing. Julia had drie jongens van acht, zes en vier jaar en besloot na veel wikken en wegen een laatste poging te wagen voor het zo gewenste meisje. Met veertien weken werd geconstateerd dat ze zwanger was van een vierling. Haar man, die al moeite had met één kind erbij, werd ineens geconfronteerd met een vierling. Julia was de hele zwangerschap depressief en ze maakte zich vreselijk veel zorgen. Iedereen hoopte dat het geen vier jongens zouden zijn. Met 34 weken werd de vierling geboren. Alle baby's, twee eeneiige jongens en gelukkig ook twee eeneiige meisjes, wogen meer dan twee kilo en waren kerngezond.

De zygositeit van drielingen en meer

Net zoals bij tweelingen kunnen andere meerlingen een- of twee-eiig of een combinatie van beide zijn. Drielingen die uit drie verschillende eitjes ontstaan, zijn trizygotisch (drie-eiig). Drielingen die uit twee eitjes ontstaan waarvan er zich dus één gesplitst heeft zijn dizygotisch (twee-eiig). Monozygotische (eeneiige) drielingen ontstaan als het eitje zich splitst en één helft zich vervolgens nog eens splitst.

Tot voor kort was de verhouding tussen deze drie soorten drielingen in de blanke populatie als volgt: de helft was trizygotisch, een derde was dizygotisch en een zesde was monozygotisch (dus 3:2:1). Door een toenemend gebruik van vruchtbaarheidsbehandelingen zijn deze verhoudingen veranderd.

Vierlingen en meer bestaan uit dezelfde combinaties. Monozygotische vierlingen kunnen 'symmetrisch' zijn, wat betekent dat een eitje zich splitst en vervolgens beide helften zich ook weer splitsen. Bij een 'asymmetrische' monozygotische vierling splitst het eitje zich, waarna één helft zich nog eens splitst en vervolgens splitst één van deze helften zich nogmaals. Er is geen manier om vast te stellen hoe de splitsing in een concreet geval is verlopen.

Meerlingen die het gevolg zijn van vruchtbaarheidsbehandelingen zijn meestal twee- of meer-eiig. Deze meerlingen ontstaan doordat de moeder onder invloed van hormonen meerdere eicellen produceert of doordat er meerdere bevruchte eicellen tegelijk zijn teruggeplaatst. Toch kan ook in deze gevallen een eeneiige set ontstaan als een van de bevruchte eicellen zich deelt. Mary had al twee mislukte IVF-pogingen achter de rug. Bij de derde poging werden drie embryo's in de baarmoeder teruggeplaatst. Twee weken later was ze dolgelukkig toen ze hoorde dat ze zwanger was. Vier weken later was ze stomverbaasd dat ze zwanger bleek van een vierling. Een van de embryo's had zich gesplitst.

Je zou verwachten dat, net als bij 'gewone' zwangerschappen, de kans op een eeneiige tweeling ongeveer drie of vier op de duizend zwangerschappen is, maar het blijkt dat eeneiige tweelingen vaker voorkomen bij vrouwen die behandeld zijn voor onvruchtbaarheid. Hoewel hiervoor tot nu toe geen verklaring is gevonden, zou deze bevinding in de toekomst misschien tot een verklaring kunnen leiden voor het ontstaan van eeneiige tweelingen in het algemeen.

Hoe vaak worden er drielingen en meer geboren?

Wanneer het aantal tweelinggeboorten bekend is, kan men vrij eenvoudig berekenen hoeveel drie-, vier- en vijfelingen er worden geboren. De Duitse we-

tenschapper Hellin stelde dat wanneer de frequentie van tweelingen in een bepaalde populatie één op X was, de frequentie van drielingen in die populatie dan één op X^2 was, die van vierlingen één op X^3 en die van vijfelingen één op X^4 enzovoort. Stel: één op de honderd zwangerschappen resulteert in een tweeling, dan resulteert een op de tienduizend in een drieling, een op de miljoen in een vierling en één op de honderdmiljoen in een vijfeling. Deze regel, bekend als de wet van Hellin, klopte tot voor kort vrij aardig, maar door het gebruik van hormoonbehandelingen en IVF nam het aantal meerlingen toe. Er worden nu drie keer zo vaak drielingen geboren als men op grond van de wet van Hellin zou verwachten en het aantal vierlingen is relatief nog meer gestegen. In de tweede helft van de jaren zestig, toen er nog geen hormoonbehandelingen werden toegepast, werden bijvoorbeeld in Engeland en Wales slechts vijf vierlingen geboren. In de tweede helft van de jaren tachtig was dat aantal vierlinggeboorten gestegen tot 47. Tot 1980 werden er in Engeland en Wales ieder jaar tussen de zestig en negentig drielingen geboren. Vanaf die tijd zien we een geleidelijke toename en in 1989 werden 183 drielingen, elf vierlingen en één vijfeling geboren. In een aantal andere landen zien we een nog sterkere toename van het aantal drielinggeboorten. Aangezien er nog steeds een toename is van het aantal vruchtbaarheidsbehandelingen, zal het aantal meerlinggeboorten voorlopig blijven stijgen. Deze stijging zal doorgaan totdat gynaecologen in staat zijn om de embryo's met de grootste overlevingskans te selecteren. Het zal dan niet langer noodzakelijk zijn om meer dan één embryo terug te plaatsen.

Naast de enorme stijging van het aantal drielinggeboorten is er een nog grotere stijging van het aantal drielingbaby's dat na de geboorte in leven blijft. Zonder de huidige, sterk verbeterde zorg voor premature baby's zouden vele van de nu gezonde drielingkinderen het niet overleefd hebben. Een drieling die op dit moment met 26 weken wordt geboren, dus veertien weken te vroeg, heeft een goede kans te overleven. Een aantal jaren geleden zou het nog een miskraam zijn geweest, waarbij artsen niet eens dachten aan de mogelijkheid dat de baby's in leven zouden blijven.

62

De oorzaken voor het ontstaan van een drieling zonder voorafgaande medische behandeling, zijn dezelfde als bij tweelingen (zie het hoofdstuk van Montgomery en Hoekstra). Er is een aantal gezinnen bekend waar eerst een tweeling geboren werd en vervolgens een drieling. Het record is in handen van een Russische boerin die leefde in de achttiende eeuw. Het gezin zou bestaan hebben uit zeven drielingen en vier vierlingen.

Vruchtbaarheidsbehandelingen

Zoals reeds eerder is besproken neemt het aantal meerlingeboorten door het gebruik van vruchtbaarheidsbehandelingen snel toe. Hoewel de meeste echtparen die dolgraag een kind willen, weten dat er een grotere kans bestaat om een drieling (of zelfs meer) te krijgen, zouden ze zelden vrijwillig kiezen voor drie of meer baby's. Ouders die in eerste instantie verrukt zijn van het idee dat ze meteen een compleet gezin hebben, hebben geen idee wat hen te wachten staat. Naast de extra risico's voor de gezondheid van de baby's door hun meestal lage geboortegewicht, brengt een drieling fysieke, emotionele en financiële zorgen met zich mee.

Sinds de eerste zogenaamde reageerbuisbaby, de in 1978 geboren Louise Brown, is de IVF-techniek overal geaccepteerd als mogelijkheid om de kinderwens van ouders te vervullen. Toch is de kans op succes nog steeds betrekkelijk klein en bedraagt zelfs voor de grotere en meer ervaren klinieken niet meer dan zo'n 30%.

Bij een IVF-behandeling worden de rijpe eitjes van de vrouw verzameld en in een kwekschaaltje samengebracht met het sperma van haar man of van een donor. De bevruchting vindt dus buiten het lichaam plaats. Als de bevruchting tot stand komt en het eitje zich in vier cellen heeft gesplitst, wordt een aantal van deze bevruchte eitjes teruggeplaatst in de baarmoeder van de vrouw. Hoe meer eitjes worden teruggeplaatst, hoe groter de kans is op een zwangerschap. Een rapport uit 1987 laat zien dat de kans op zwangerschap bij terugplaatsing van één eitje 6,5% was, bij terugplaatsing van twee eitjes 11,8%, bij drie 21% en bij vier eitjes 22%.

Naarmate er meer eitjes teruggeplaatst worden, neemt de kans op meerlingen natuurlijk toe. Slechts 1,7% van de zwangerschappen resulteerde in een tweeling als één eitje werd teruggeplaatst, maar bij twee eitjes liep dit percentage op tot 10,5, bij drie eitjes tot 22,4 en als vier eitjes werden teruggeplaatst, lag het percentage op 30,5%.

Dezelfde percentages vindt men terug bij GIFT (*Gamete Intrafallopian Tube Transfer*). Bij de GIFT-techniek worden eitjes en sperma ook bij elkaar gebracht, maar direct daarna teruggeplaatst in de eileiders, zodat de bevruchting in het lichaam van de moeder plaatsvindt.

Ethische dilemma's

Verschillende ontwikkelingen in de medische wetenschap stellen de mens voor ethische dilemma's. Dat is ook het geval bij vruchtbaarheidsbehandelingen. De dilemma's zijn gecompliceerd omdat er op zijn minst drie mensen bij

betrokken zijn: de moeder, de vader en de eventuele baby (of baby's). Het volgende geval illustreert enkele complicaties die zich kunnen voordoen.

Een stel van bijna veertig besloot opnieuw hulp te zoeken omdat ze graag nog een kind wilden. Hun enige kind, een meisje van drie, was geboren na een behandeling met ovulatiestimulerende middelen. Deze keer werd IVF aangeraden. Bij de eerste poging werden bij de vrouw zeven rijpe eitjes weggenomen, waarvan er zes succesvol werden bevrucht. De gynaecoloog raadde de ouders aan om vier embryo's terug te plaatsen, aangezien dat de kans op één kind enorm zou vergroten. Er zou een geringe kans zijn op een tweeling en de kans op een vierling achtte hij te klein om in overweging te nemen.

Met vijf weken liet de echoscopie meer dan één embryo zien. Drie weken later bleken zich vier foetussen ingenesteld te hebben. Na de eerste schrik waren de ouders vooral bezorgd over het welzijn en de overlevingskansen van de vierling. Zouden alle baby's het halen? En als dat het geval zou zijn, konden ze dan alle extra kosten opbrengen? Hoe moesten ze zoveel baby's voeden en verzorgen? Hoe konden ze ieder kind de liefde en individuele aandacht geven die het verdiende? Zouden ze hun oudste dochter nog de aandacht kunnen geven waaraan het meisje inmiddels gewend was? Toch had een vierling ook iets spannends: wat zouden ze trotse ouders zijn. Al deze gedachten spookten door hun hoofd.

De volgende dag confronteerde de gynaecoloog de ouders met de mededeling dat het waarschijnlijk het beste zou zijn om het aantal foetussen te reduceren tot twee, door er twee in de baarmoeder te doden. Dit zou volgens hem de kans op gezonde kinderen vergroten.

De ouders waren ontdaan. Geen van beiden had voorheen gehoord van selectieve abortus en ze hadden dus nog nooit stilgestaan bij de implicaties. De moeder vond het een vreselijk idee, terwijl de vader, een wetenschapper die gewend was om kansen tegen elkaar af te wegen, vond dat de suggestie serieus overwogen moest worden.

64 De ouders waren er altijd van uitgegaan dat hun ideale gezin uit twee kinderen zou bestaan. Ze hadden hulp gevraagd om één kind te krijgen en geen vier. Aan de andere kant wilden ze geen baby opofferen nadat ze er zoveel moeite voor hadden moeten doen. Hoe maak je de keuze 'deze wel en die niet'? Stel dat een van de overlevende baby's een afwijking zou hebben of heel moeilijk zou zijn? Hoe zouden de ouders zich dan voelen over het waarschijnlijk 'perfecte' kind dat ze hadden opgeofferd? En wat vindt het overlevende kind van het gedrag van zijn ouders? Voelt hij zich schuldig, omdat hij wel leeft? Tot slot kan de ingreep een van de overlevenden beschadigen of zelfs leiden tot een miskraam van de hele zwangerschap. 'Zelfs als we uiteindelijk twee gezonde baby's hebben, hoe zullen we ons dan als ouders voelen over de twee dode baby's? Kunnen we omgaan met de schuldgevoelens?', zo vroegen

de ouders zich af. Jammer genoeg zijn er maar weinig mensen met wie je over deze dilemma's kunt praten. Dit echtpaar, dat hoopte dat het tot de gelukkige 10% van IVF-stellen zou behoren dat één kind krijgt, werd onverwacht geconfronteerd met een schijnbaar onoplosbaar ethisch dilemma.

Voor ieder paar ligt de balans tussen de risico's en de voordelen anders, maar allemaal krijgen ze te maken met angst en verantwoordelijkheid. Het is dan ook niet vreemd als de toekomstige ouders het niet met elkaar eens kunnen worden over de juiste beslissing. Er is geen 'juiste' beslissing, omdat iedere beslissing pijnlijk is en bepaalde risico's met zich meebrengt. Toch zal ieder echtpaar een snelle beslissing moeten nemen.

Zelfs echtparen die bewust kiezen voor selectieve abortus hebben op dat moment steun nodig. Het komt nogal eens voor dat één of beide ouders in een later stadium veel meer verdriet voelen dan ze hadden verwacht op het moment dat ze de beslissing namen.

De nieuwe vruchtbaarheidsbehandelingen hebben nog andere dilemma's gecreëerd. Wat dient er bijvoorbeeld te gebeuren met de embryo's die niet zijn teruggeplaatst? Moeten ze worden ingevroren en bewaard voor een volgende poging? Is het in dat geval van belang voor de ouders of voor de kinderen dat er een langere tijd zit tussen de conceptie en de geboorte? Of dat hun kinderen van verschillende leeftijd zijn, terwijl ze op hetzelfde moment zijn ontstaan? Als de embryo's niet langer gewenst zijn, moeten ze dan vernietigd worden of aan iemand anders worden geschonken? Mogen er experimenten mee gedaan worden en zo ja, hoe lang?

De meest essentiële vraag is eigenlijk hoeveel embryo's er zouden moeten worden teruggeplaatst. Veel deskundigen raden aan niet meer dan drie embryo's terug te plaatsen. Enkelen vinden dat men, zeker bij een eerste poging, slechts twee embryo's moet terugplaatsen. Om bovengenoemde dilemma's te kunnen oplossen, dienen we eerst vast te stellen wie er moet beslissen: de ouders, de artsen, de wet of alledrie?

De juridische aspecten zijn tot dusver buiten beschouwing gebleven. De meeste zaken zijn niet bij wet geregeld en waar dat wel zo is, bestaan er verschillen tussen de diverse landen. De genoemde dilemma's zullen de vereiste aandacht moeten krijgen van de behandelaars, de paren die in behandeling zijn en van andere mensen die zich hard maken voor het welzijn en de rechten van burgers en hun kinderen.

De zwangerschap van een drieling of meer

De zwangerschap van een drieling of meer verloopt in principe hetzelfde als een zwangerschap van een of twee baby's. De moeders voelen zich wel vreselijk dik en ondervinden sneller hinder van de zwangerschap. De kans op complicaties zoals een hoge bloeddruk en een premature bevalling is echter groter en daarom worden veel moeders op een bepaald moment opgenomen in het ziekenhuis, zodat ze strikte bedrust kunnen houden. Een aantal moeders brengt in de laatste maanden van de zwangerschap veel tijd door in bed, omdat de last die ze met zich meedragen zo zwaar is dat ze geen andere keuze hebben.

De duur van de zwangerschap bij drielingen en meer varieert veel sterker dan bij twee- en eenlingen. De meeste drielingen worden vóór 37 weken geboren. De gemiddelde lengte van een eenlingzwangerschap is veertig weken. Hoe meer baby's er worden verwacht, hoe korter de zwangerschapsduur. Een tweelingzwangerschap duurt gemiddeld 37 weken, een drielingzwangerschap 34 weken en een vierlingzwangerschap 32,5 week.

De bevalling van een drieling hangt voor een deel af van de behandelende gynaecoloog. Zo zal de ene gynaecoloog altijd een keizersnede uitvoeren bij een drieling, terwijl anderen de voorkeur geven aan een natuurlijke bevalling, tenzij er bijzonderheden zijn die een keizersnede noodzakelijk maken. Het meest voorkomende probleem bij een meerlinggeboorte is een verkeerde ligging, meestal een stuit, van een of meer baby's.

Hoe meer baby's er in de baarmoeder zitten, hoe kleiner de baby's bij de geboorte zijn. Voor een deel kan dat verklaard worden door de kortere zwangerschapsduur. Bovendien kan de baarmoeder de laatste drie maanden de baby's niet meer zo goed voeden als wanneer er één baby was geweest. Gelukkig is er in de eerste kritische maanden voldoende voeding voor alle baby's, zodat baby's die bijvoorbeeld tien weken te vroeg worden geboren meestal niet kleiner zijn dan eenlingen die tien weken te vroeg worden geboren.

66

Toch zijn er ook drielingen die bij de geboorte stevige, gezonde baby's zijn. Ik heb genoeg drielingen gezien die direct na de bevalling met hun moeder naar de kraamafdeling konden.

Supermeerlingen in het gezin

Het leven met een jonge drieling, laat staan met een vier-, vijf- of zesling, is in veel opzichten een zwaardere versie van het leven met een tweeling. In vergelijking met tweelingen zijn er voor drielingen meer luiers, schone kleren en

flesjes nodig. Ze maken meer lawaai en meestal meer rommel. Toch zijn er een aantal verschillen, die belangrijk genoeg zijn om te bespreken.

Het grootste nadeel bij een drieling is dat een moeder maar twee armen heeft en geen drie. Ik heb eens een moeder ontmoet die erin slaagde haar drie kinderen tegelijk de fles te geven door in iedere hand een fles te nemen en de derde tussen haar knieën te houden. Voor de meeste moeders is dit echter niet weggelegd en het gemis van een derde hand is voor hen een groot nadeel. Veel moeders van drielingen raken gefrustreerd, omdat ze niet in staat zijn hun drie huilende baby's op hetzelfde moment te troosten of om drie handjes vast te houden bij het oversteken of, het belangrijkste van al, omdat ze niet drie baby's tegelijk kunnen dragen.

Broertjes en zusjes van de meerling

Een belangrijk probleem van grote meerlingen is het effect dat een meerling-geboorte heeft op de andere kinderen in het gezin. Kinderen kunnen het gevoel krijgen dat ze er een beetje buiten vallen. De hele omgeving lijkt alleen maar aandacht voor de meerling te hebben. Een voorbeeld hiervan is het uitsluiten van broers en zussen als er foto's van de meerling worden gemaakt. Zo ontstond een probleem tijdens het vormsel van een dertienjarige jongen waarbij het hele gezin, inclusief de tienjarige drieling, aanwezig was. De aanwezige persfotograaf wilde na de plechtigheid een foto maken van de bisschop met de drieling. De moeder vond dat de dertienjarige jongen er ook op moest. Sommige gezinnen hebben er een strikte regel van gemaakt dat alleen foto's gemaakt mogen worden als de broertjes en zusjes er ook op mogen.

Het is weinig benijdenswaardig om de broer of zus van een drieling te zijn. Ook al doen ouders erg hun best om broertjes en zusjes ook eens in het zonnetje te zetten, meestal verdwijnen ze naar de achtergrond. Hun eventuele bekendheid danken ze aan het feit dat ze de broer of zus van de drieling zijn. De drieling vraagt niet alleen meer aandacht, maar krijgt die ook vanzelf van familie, vrienden en toevallige voorbijgangers. Een broer of zus die aanzienlijk ouder is dan de drieling, heeft meestal een verantwoordelijke, zij het wat ongewone rol in het gezin. Voor peuters is het meestal heel moeilijk als ze ineens geconfronteerd worden met een trio dat alle aandacht krijgt. Ouders zouden vrienden en familie moeten wijzen op de behoeften van de broertjes en zusjes van de drieling zodat ze, ter compensatie, juist wat extra aandacht krijgen.

Rosemary zocht hulp omdat ze zich ernstig zorgen maakte om haar vierjarige dochttertje Louise. Voor de geboorte van haar drieling had Rosemary altijd een bijzonder goede en hechte band met haar dochter gehad. Ze had haar zo goed mogelijk voorbereid op de komst van de drie baby's en steeds

benadrukt dat Louise hierin een belangrijke rol zou spelen. Dit alles bleek tevergeefs. Louise was vreselijk jaloers op haar kleine zusjes. Ze was extreem ruw met de baby's en vooral tegenover haar moeder vreselijk ongehoorzaam. Ze weigerde ieder fysiek contact met haar moeder en wilde dus geen knuffels of kusjes. Haar gedrag werd steeds moeilijker en veeleisender. Ze gedroeg zich zo agressief tegenover de drieling dat ze geen moment alleen gelaten kon worden met de baby's.

Het was duidelijk dat Louise het nodig had om meer met haar moeder alleen te zijn. Maar hoe kon Rosemary dat voor elkaar krijgen zonder hulp? De enige regelmatige hulp die ze had, was iemand die Louise naar school bracht en weer ophaalde. Voor Louise was dat geen goede oplossing. Het werd vervolgens zo geregeld dat de hulp Louise niet meer naar school bracht maar bij de drieling bleef, zodat Rosemary zelf Louise naar school kon brengen en weer ophalen. Deze nieuwe regeling zorgde ervoor dat Louise haar moeder iedere dag even voor zichzelf had, zonder voortdurend gestoord te worden door de drieling.

De opvoeding

Het is moeilijk om een tweeling hetzelfde toe te staan als een eenling en bij drie-, vier- of vijfelingen wordt dat nog lastiger. In het belang van hun veiligheid zijn drielingen meestal aangewezen op een relatief kleine ruimte. Een moeder van een driejarige vierling durfde alleen met haar vierling naar het park als ze allemaal een tuigje om hadden.

Net als bij tweelingen is het belangrijk dat ieder kind als een individu wordt gezien en behandeld. Vanuit dat oogpunt is het kind dat opvalt, vanwege geslacht of omdat het de enige twee-eiige meerling is, soms in het voordeel. Het kind dat makkelijk herkenbaar is, omdat het bijvoorbeeld de enige jongen is of omdat hij/zij niet eeneiig is, heeft een grotere kans om behandeld te worden als een afzonderlijk individu.

68

Terwijl de eigen identiteit van het 'afwijkende' kind beter gewaarborgd is, kan het gebeuren dat daardoor zijn relatie met de andere kinderen minder hecht wordt. Twee- of meerlingen die identiek zijn (of hetzelfde geslacht hebben) blijken meer met elkaar op te trekken. In een gezin was het roodharige grotere meisje tot haar derde jaar de aanvoerder van de drieling. Daarna werd ze zich in toenemende mate bewust van de hechte eenheid die haar kleinere blonde zusjes vormden. Deze eeneiige meisjes trokken niet alleen heel veel aandacht, ze sloten haar ook steeds vaker buiten, waardoor haar zelfvertrouwen werd ondermijnd.

In sommige gevallen ontstaat het isolement van een van de meerlingkinderen door de houding van de moeder. Zo bleek de moeder van een vierling haar eerstgeboren jongen niet te kunnen vergeven dat zijn moeilijke bevalling leidde tot een keizersnede voor de andere drie. Voor een buitenstaander leek dit kind niet lastiger dan de drie jongsten, maar de moeder sprak altijd over hem als ‘dat lastpak’. Onvermijdelijk ging het kind zich op den duur dan ook steeds meer naar zijn reputatie gedragen.

Een ander belangrijk issue waar ouders mee te maken krijgen, is de keuze om de kinderen samen of apart naar school te laten gaan. Als er niet genoeg parallelklassen zijn om alle kinderen te scheiden, staan ouders voor de lastige keuze om te bepalen welke kinderen samen en wie er apart naar school gaat.

Hulpverlening

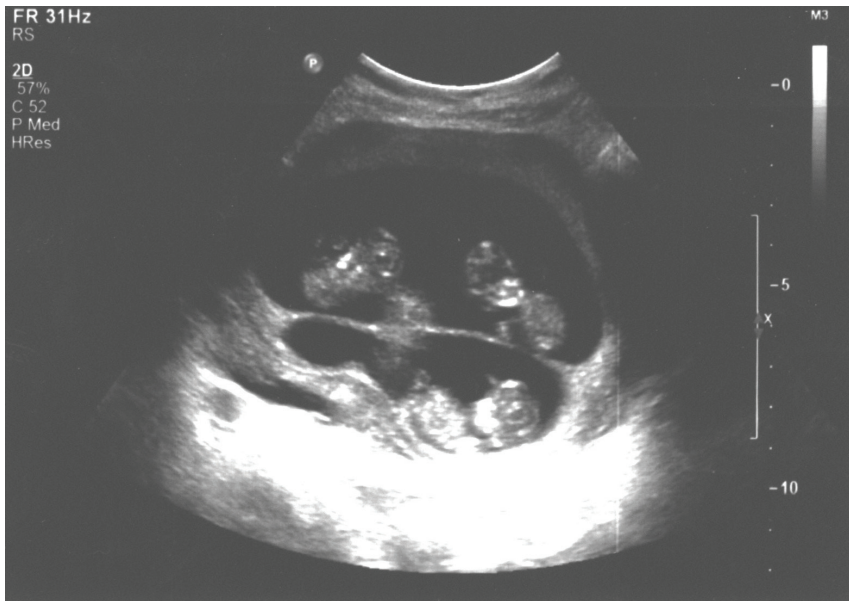
Uit een onderzoek van Esther Goshen Gottstein onder Israëliëse gezinnen bleek dat het voor moeders bijzonder moeilijk is om er voor meerdere kinderen tegelijk te zijn. Moeders met ervaring, bijvoorbeeld peuter- en kleuterleidsters, bleken daarbij iets in het voordeel. Zij waren gewend om hun aandacht over meerdere kinderen te verdelen.

Een sterke moeder met een ‘makkelijke’ tweeling redt het meestal prima in haar eentje. Een moeder van een drieling zou niet in haar eentje voor drie baby’s moeten hoeven zorgen. Het is zeer vermoeiend; er is eenvoudigweg te weinig tijd om alles te doen wat er moet gebeuren. Onderzoek heeft uitgewezen dat het huishouden en de verzorging van een drieling 197,5 uur per week eist. Het probleem is dat een week maar 168 uur telt.

Hulpverlening aan gezinnen met drielingen is in de praktijk in veel gevallen inadequaat. Het duurt vaak te lang voordat er hulp komt. Op het moment dat er eindelijk hulp komt, zijn veel ouders ziek of uitgeput. Voor veel gezinsverzorgsters en ouders zijn de praktische problemen die zich voordoen bij de verzorging van meerdere baby’s ontmoedigend.

Wat is de beste hulp? Deze vraag is niet eenduidig te beantwoorden, omdat hij afhankelijk is van de beschikbare hulp en de wensen van de ouders. Welke taken willen de ouders delegeren en wat willen ze graag zelf doen?

Vitale grootouders die in de buurt wonen en veel vrije tijd hebben, zijn van onschatbare waarde. Helaas zijn er maar weinig gezinnen met zulke grootouders. De meeste gezinnen met een drieling zijn het beste geholpen als ze regelmatig hulp krijgen van vrienden of familie. Veel familieleden en vrienden worden overweldigd door het vele werk en de zorgen die een drieling met zich meebrengt. Vaak hebben ze het idee dat de hulp die zij te bieden hebben



Figuur 1 en 2. Echo en een foto van Anna, Daniël en Cornelis, een twee-eiige drieling. Foto uit het archief van het Nederlands Tweelingenregister.



zo gering is dat ze er maar helemaal mee stoppen. Er zijn ook gevallen bekend van grootouders die niet langer bij het gezin kwamen, omdat ze de drukte niet meer aankonden. Er waren er zelfs bij die naar een andere buurt verhuisden.

Een Londense moeder die zich in haar eentje door de dagen heen worstelde met een vierjarige dochter en een drieling van zes maanden, kreeg te horen dat als ze het niet alleen zou redden, de drie baby's opgenomen konden worden. Bang dat de baby's haar afgenomen zouden worden, ploeterde de moeder nog een paar weken door, totdat ze uiteindelijk totaal instortte. Sommige hulpverleners realiseren zich niet dat het voor moeders niet gemakkelijk is om toe te geven dat ze hulp nodig hebben, omdat ze het alleen niet meer redden. Als de moeder om hulp vraagt, moet dat gerespecteerd worden. Het duurde een week voordat een andere moeder genoeg moed had verzameld om tegen haar maatschappelijk werkster te zeggen dat ze de situatie niet langer aankon. De enige reactie van de maatschappelijk werkster was: 'Nou, je doet het nog steeds, dus het komt wel goed.' Voor de moeder werd hiermee de laatste hoop op hulp de grond in geboord.

In een ander geval moest een gezonde vierling een extra week op de speciale-zorgafdeling van een ziekenhuis verblijven, omdat er niemand beschikbaar was om de moeder thuis te helpen met haar vier baby's en de drie andere kinderen. De kosten van een week ziekenhuisverblijf voor vier baby's zijn vele malen hoger dan die van een gezinshulp.

Een moeder van een zes maanden oude vierling en een peuter van drie, was na een half jaar ploeteren ten einde raad en stuurde twee van haar vier baby's naar haar ouders in Kenya. Toen de kinderen een jaar later terugkwamen, herkenden ze hun moeder niet meer. De twee baby's gedroegen zich maandenlang problematisch. De lange-termijnkosten van dit soort noodgrepen en de aantasting van het menselijk geluk en welzijn kunnen enorm zijn.

Het is belangrijk om al vroeg in de zwangerschap hulp te regelen (gezinsverzorgsters, babysitters of stagiaires), omdat dit veel tijd kost, zeker als men afhankelijk is van bureaucratische instellingen. In Nederland zijn geen standaardvoorzieningen voor ouders van grotere meerlingen. Het verschilt per gemeente in hoeverre er aanspraak kan worden gedaan op professionele hulp, zoals thuiszorg, die enkel wordt toegewezen aan 'noodgevallen'. De reden dat er weinig gebruik van wordt gemaakt, is dat het veel moeite kost om ervoor in aanmerking te komen en dat het een prijzige aangelegenheid is vanwege de verplichte eigen bijdrage.

De hulpvraag van ouders is afhankelijk van hun individuele behoeften. Sommigen willen vooral hulp bij de verzorging van de baby's, zodat ze zelf wat meer tijd hebben voor de andere kinderen of voor zichzelf. Anderen willen graag huishoudelijke hulp, zodat ze zich helemaal op de baby's kunnen richten. Welke vorm van hulp ouders ook willen, het betekent altijd dat er

vreemden over de vloer komen. Voor sommige moeders of echtparen kan dit bijzonder vermoeiend zijn. Vooral ouders die erg op zichzelf zijn en veel waarde hechten aan hun privacy, ervaren deze aanwezigheid van iemand van 'buiten' als een extra belasting.

Veel moeders hebben er moeite mee als ze anderen zien 'moederen' over hun baby's. Ze willen de kinderen voor zichzelf en verlangen ernaar om ieder kindje de liefde en aandacht te geven die het zou hebben gekregen als het een eenling was geweest. Een moeder van een vierling vertelde dat ze jaloers was als de kinderverzorgster een baby oppakte, vooral als de baby zich snel door haar liet troosten. Ze was zich terdege bewust van het irrationele van haar gevoelens, omdat ze zelf immers niet in staat was vier baby's tegelijk te troosten of te voeden.

Borstvoeding

Uit een onderzoek onder gezinnen met drielingen is gebleken dat iets meer dan de helft van de moeders de baby's borstvoeding gaf. Sommige moeders gaven alleen de eerste weken borstvoeding. Ongeveer 10% gaf langer dan twee maanden borstvoeding. Deze moeders ontwikkelden meestal een systeem waarbij de baby's afwisselend de borst en de fles kregen. Een moeder voedde haar drieling helemaal met borstvoeding. De baby's mochten om de beurt aan de borst en tussen de voedingen door wist ze voldoende melk af te kolven voor twee flesjes. Ik heb nog twee andere moeders gekend die hun drieling uitsluitend met borstvoeding hebben gevoed. Mevrouw Keys zou haar in 1915 geboren vierling de eerste negen maanden uitsluitend borstvoeding hebben gegeven. Een andere vierlingmoeder koos er bewust voor om tijdens iedere voeding één baby de borst te geven zodat ze met elke baby om de beurt een half uurtje alleen was.

Vervoer

Het vervoer van drie of meer baby's is altijd een probleem. In het begin is een ruime tweelingkinderwagen meestal voldoende en als de baby's groter zijn, hebben de meeste moeders een drielingbuggy of een tweelingbuggy waar ze een losse buggy aan vast kunnen maken.

Veel moeders vinden het een onmogelijke opgave om in hun eentje met de kinderen op stap te gaan en blijven dus meestal maar thuis. Deze vrouwen komen makkelijk in een isolement terecht. Een simpel bezoekje aan het ziekenhuis is meestal een zware beproeving, omdat de moeder eenvoudig han-

den te kort komt. Hulpverleners zouden meer oog moeten hebben voor de behoeften van deze gezinnen. De meeste gezinnen moeten een bestelauto of zelfs een minibus aanschaffen om hun baby's te vervoeren. In de meeste gevallen lukt het niet om bij de ingang van openbare gebouwen te parkeren, zodat de ouder nog een flink stuk moet lopen met de baby's. Een gezin met een vierling ontdekte echter dat ze altijd een parkeerplaats bij de ingang kregen als ze van tevoren even belden met de betreffende instelling.

Extra kosten

Een meerling brengt aanzienlijk meer kosten met zich mee dan een aantal eenlingkinderen die na elkaar worden geboren. Het grootste verschil ontstaat doordat een meerling alles op hetzelfde moment nodig heeft, terwijl eenlingen in elkaars spullen groeien. Ouders die al een kind hebben, hoeven voor een tweede eigenlijk niets meer aan te schaffen omdat ze alles nog hebben. Ouders van een drieling of meer hebben heel veel spulletjes tegelijk nodig. Drie (of meer) bedjes, autostoeltjes, kinderstoelen, speciale kinder- en wandelwagens, stapels kleertjes in dezelfde maat en niet te vergeten veel luiers, flessen en babyvoeding. Alles moet in veelvoud worden aangeschaft en dan hebben we het nog niet eens over de extra kosten van een groter huis en een grotere auto.

Hier komt bij dat een werkende moeder na de geboorte van drie of meer baby's langer thuis blijft. De vader wordt heen en weer geslingerd tussen het idee dat hij méér moet werken om extra geld te verdienen en dat hij eigenlijk minder zou moeten werken zodat hij zijn vrouw met de baby's kan helpen.

Belangstelling

Drie baby's in een wandelwagen trekken veel aandacht. Er zijn maar weinig voorbijgangers die niet omkijken en het is dan ook niet verwonderlijk dat er in de media veel belangstelling is voor meerlingen. Sommige gezinnen vinden al deze aandacht wel aardig en enkele zullen er financieel gezien zelfs profijt van hebben. De meeste ouders en kinderen vinden al die aandacht op den duur echter alleen maar vervelend. Een gezin wist het aantal belangstellenden rondom de kinderwagen met hun drieling fors te beperken door een groot bord op de wagen te bevestigen met het opschrift: 'Donaties zijn welkom!'

De meerling die de meeste publiciteit heeft gekregen, zijn waarschijnlijk de identieke vijflingzusjes Dionne uit Canada. In de jaren dertig werd er een onderneming rondom de meisjes opgebouwd, waarin miljoenen omgingen. Er

werd een speciale 'arena' gebouwd waarin de kinderen konden spelen, terwijl duizenden bezoekers toekeken alsof ze in de dierentuin waren. Zonder deze extra inkomsten waren de ouders nooit in staat geweest de meisjes te voeden en te kleden. Maar dit verlies van hun privacy, dat een enorme aantasting van de kwaliteit van hun gezinsleven betekende, moet wel een heel zwaar offer zijn geweest.

Ouders van drielingen voelen zich nogal eens gekwetst door onnadenkende of opdringerige opmerkingen van vrienden of vreemden. Hoe onrechtvaardig ook, het blijkt dat vooral ouders die door een onvruchtbaarheidsbehandeling een drieling hebben gekregen, veel kritische opmerkingen krijgen. 'Je hebt het toch zelf gewild', is wel heel cru om te zeggen tegen een paar dat jarenlang alles geprobeerd heeft om één kind te krijgen.

Ondanks alle moeilijkheden groeien de meeste meerlingkinderen op tot gezonde volwassenen met een normale intelligentie. Toch is tot nu toe geen groot onderzoek verricht dat alle aspecten van de ontwikkelingen van meerlingen vergelijkt met die van eenlingen. Een onderzoek naar de groei en het gewicht van meerlingen toonde aan dat de meeste kinderen een gemiddelde lengte hebben, maar dat ze toch iets korter en aanzienlijk lichter zijn dan hun broertjes of zusjes die als eenling geboren zijn.

Als gevolg van extreme prematuriteit zal een kleine groep drielingkinderen gehandicapt zijn. De problemen die hierdoor ontstaan, zijn ten dele vergelijkbaar met problemen van ouders van een- en tweelingen. Voor de ouders wordt de belasting echter aanzienlijk groter als er twee of meer baby's zijn, waarvan er een of meerdere gehandicapt zijn.

Veel ouders van tweelingen zijn blij als ze de kans krijgen om elkaar te ontmoeten. Dit geldt nog sterker voor ouders van drie-, vier- of vijfelingen. Veel van deze ouders hebben nog nooit een drieling ontmoet, laat staan gesproken met ouders over praktische zaken die het leven met een drieling met zich meebrengt. In verschillende landen zijn er groepen opgericht voor deze ouders. De Nederlandse Vereniging voor Ouders van Meerlingen (NVOM) heeft een 'Werkgroep Drieling en meer'(drieling@nvom.net). Ook organiseert de NVOM jaarlijks een Landelijke Meerlingendag, waar ouders en kinderen elkaar kunnen ontmoeten om informatie uit te wisselen en ervaringen te delen.